

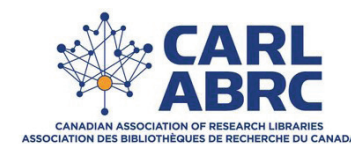
Pradėkime

**Marakešo sutarties dėl geresnės paskelbtų
kūrinių prieigos akliesiems, silpnaregiams ar
kitiems įprasto spausdinto teksto negalintiems
skaityti asmenims įgyvendinimas**

Praktinis vadovas bibliotekininkams

LIETUVAI SKIRTAS LEIDIMAS

Pradėkime

Marakešo sutarties dėl geresnės paskelbtų kūrinių prieigos
akliesiems, silpnaregiams ar įprasto spausdinto teksto
negalintiems skaityti asmenims įgyvendinimas

Praktinis vadovas bibliotekininkams
Lietuvai skirtas leidimas

Parengė:

Jessica Coates
Christiane Felsmann
Teresa Hackett
Karen Keninger
Francisco Martinez Calvo
Victoria Owen
Anthea Taylor
Katya Pereyaslavska
Flora van den Berg

Redagavo:

Victoria Owen

Pratarmė

„Marakešo sutartis dėl geresnės paskelbtų kūrinių prieigos akliems, silpnaregiams ar įprasto spausdinto teksto negalintiems skaityti asmenims“ suteikia precedento neturinčią prieigos prie spausdinto teksto kūrinių galimybę akliems ir dėl kitų negalių ar sutrikimų įprasto spausdinto teksto negalintiems skaityti asmenims. Bibliotekos atlieka svarbų vaidmenį suteikdamos prieigą, o šis praktinis vadovas parengtas siekiant paskatinti visų tipų bibliotekų darbuotojus atlikti paskutinius, praktinius žingsnius, kad prieinamos formos kopijos atsidurtų negalinčių skaityti įprasto spausdinto teksto vartotojų rankose.

Kaip buvusi Kanados nacionalinio aklyjų instituto (CNIB) aklyjų bibliotekos bibliotekinių paslaugų direktorė ir buvusi Tarptautinės bibliotekų asociacijų ir institutų federacijos (IFLA) autorių teisių ir kitų teisinių klausimų strateginės programos pirmininkė, esu ypač patenkinta, kad Marakešo sutartis užtikrina geresnę prieigą prie spausdinto teksto kūrinių ir kad tarp naudos gavėjų yra akli ir silpnaregiai skaitytojai.

Leidinyje pateikta informacija išdėstyta dažniausiai užduodamų klausimų (DUK) forma – atsakoma į klausimus ir pateikiamos nuorodos, kur ieškoti daugiau informacijos. Šis vadovas turėtų pasitarnauti kaip atspirties taškas, šablonas, kurį galima adaptuoti kiekvienai Marakešo sutartį ratifikavusiai šaliai. Tikimės, kad pagal kiekvienos iš šalių įstatymus adaptuotos vadovo versijos bus skelbiamos IFLA svetainėje.

Vadovui parengti finansinę paramą skyrė Pasaulio aklyjų sąjunga, Toronto universitetas, IFLA ir Kanados mokslinių bibliotekų asociacija (CARL). Esu labai dėkinga rėmėjams, bendraautoriams ir kitiems savo darbu prisidėjusiems asmenims: sutelkę jėgas, mes nutrauksime knygų badą¹, kurį visame pasaulyje jaučia įprasto spausdinto teksto negalintys perskaityti žmonės.

Victoria Owen
Vyriausioji bibliotekininkė
Toronto universitetas, Skarboras
Torontas, Kanada
2018 m. kovas

---

¹ „Esti globalus knygų badas. Tai didžiulė problema. Be knygų ir žurnalų žmonės yra atskirti nuo gyvenimo.“ Iš *Marakešo sutartis – padėkime nutraukti globalų knygų badą*. PINO, 2016.

Pratarmė lietuviškajam leidimui

Šis Lietuvai skirtas praktinio vadovo Pradėkime leidimas yra parengtas tarptautinės versijos, paskelbtos 2018 m. kovo mėnesį, pagrindu. Jame atsispindi į Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymą (2018) pagal Europos Sąjungos (ES) Marakešo direktyvą ir atitinkamą ES reglamentą integruotos Marakešo sutarties nuostatos. Lietuviškąjį leidimą parengė Jonathanas Bandas, į lietuvių kalbą išvertė Audronė Gendvilienė. Tikimės, kad vadovas paskatins Lietuvos bibliotekas visapusiškai taikyti naująsias Sutartimi įgytas teises ir pagerins žmonėms, negalintiems skaityti įprasto spausdinto teksto, prieinamumo prie spausdinto teksto kūrinį sąlygas.

Teresa Hackett

Bibliotekų autorių teisių programos vadovė

EIFL – Elektroninė informacija bibliotekoms

Dublinas, Airija

2019 m. rugsėjis

Turinys

Pratarmė	1
Pratarmė lietuviškajam leidimui	2
Atsiliepimai apie <i>Pradėkime</i>	5
Įžanga	6
Ką svarbu žinoti prieš pradėdant	7
Marakešo sutarties pagrindai	9
1. Kas yra Marakešo sutartis?	9
2. Ko siekiama Marakešo sutartimi?	9
3. Kodėl buvo priimta Marakešo sutartis?	9
4. Ar bibliotekos dalyvavo kuriant Marakešo sutartį?	9
5. Kokios šalys prisijungė prie Marakešo sutarties?	10
6. Kam naudinga Marakešo sutartis?	10
Bibliotekos ir Marakešo sutartis	11
7. Kaip Marakešo sutartis prisideda prie bibliotekų paslaugų plėtros?	11
8. Ar mano biblioteka gali teikti paslaugas pagal Marakešo sutartį?	11
9. Ar mano biblioteka privalo teikti paslaugas pagal Marakešo sutartį?	11
10. Ką bibliotekos gali daryti pagal Marakešo sutartį?	11
11. Kokius kūrinius apima Marakešo sutartis?	12
12. Kas yra prieinama forma?	12
13. Kaip bibliotekos keičiasi prieinamos formos kopijomis?	12
14. Ar mano biblioteka turi vesti apskaitą?	13
Aptarnavimas prieinamos formos kopijomis	14
15. Kokios aptarnavimo paslaugos prieinamos formos kopijomis jau teikiamos, ar jas gali teikti mano biblioteka?	14
16. Kaip gauti informaciją apie kitas bibliotekas, turinčias prieinamos formos kopijų?	14
17. Ką bibliotekos turi daryti, kad apie jų turimas prieinamos formos kopijas sužinotų kitos bibliotekos?	15
18. Ar mano biblioteka gali imti mokestį už aptarnavimą prieinamos formos kopijomis?	15
19. Ar bibliotekos turi mokėti autorinį atlyginimą?	15
20. Kai kurios šalys įvedė „komercinio prieinamumo“ patikrą. O kaip Lietuva?	15

Darbas su prieinamos formos kopijomis	16
21. Neprieinama forma išleistas kūrinys užrakintas skaitmeniniu užraktu. Ar galiu jį pašalinti?	16
22. Elektroninių išteklių licencija bibliotekai neleidžia kūrinio kopijuoti arba platinti. Ką daryti?	16
Papildoma literatūra	17
Prieinamos formos kopijų kūrimas	17
23. Kur rasti informacijos apie dokumentų prieinamos formos kopijų kūrimą?	17
Kiti Marakešo sutarties vadovai	17
24. Ar yra kitų Marakešo sutarčiai išaiškinti skirtų vadovų?	17
Padėka	18
Priedas	19

Atsiliepimai apie *Pradėkime*

„Kai skaitau knygą, man svarbūs du dalykai: pasirinkti tinkamą knygą ir ją be trukdžių perskaityti. Būtent tai padaryti man padeda Marakešo sutartis, padidinusi knygų prieinamumą formatu skaičių ir padedanti jas surasti visame pasaulyje, o ypač pačioje geriausioje vietoje – bibliotekoje. Naudodamasi šiuo vadovu, bibliotekos padės įgyvendinti pagrindinį Marakešo sutarties tikslą – milijonams kitaip skaitančių žmonių suteiks geresnę prieigą prie paskelbtų kūrinių.“

Bárbara Martín

Europos aklųjų sąjungos (EBU) antroji viceprezidentė, ONCE Europos reikalų Technikos biuro vadovė

„Marakešo sutartis yra labai svarbi tarptautinė sutartis asmenims, negalintiems skaityti įprasto spausdinto teksto, kurie ilgą laiką kovojo dėl prieigos prie knygų ir žinių. Įgyvendinus Sutartį, visa bibliotekų sistema kartu gali užtikrinti, kad žmonės, negalintys perskaityti įprasto spausdinto teksto, turėtų lygias galimybes skaityti, mokytis ir mėgautis literatūra. Šiame vadove pateikiama praktinių patarimų bibliotekininkams iš viešųjų, akademinų, specialiųjų ir mokyklų bibliotekų apie tai, kaip šį tikslą pasiekti tiek pasauliniu mastu, tiek ir savo šalyje.“

Kirsi Yläanne

**IFLA Bibliotekų, teikiančių paslaugas žmonėms, negalintiems skaityti įprasto spausdinto teksto, sekcijos pirmininkė
Prieinamumo specialistė, Celia biblioteka, Suomija**

„Pernelyg ilgai mums, regos negalią turintiems ir įprasto spausdinto teksto negalintiems skaityti žmonėms, nebuvo užtikrinama prieiga prie skaitymui ir mokymuisi reikalingos informacijos, kuri yra būtina, kad galėtume lygiai su kitais ir pilna apimtimi mokytis, dirbti ir dalyvauti bendruomenėje. Marakešo sutartyje žadama pašalinti kliūtis, trukdančias naudotis knygomis tokiais formatais, kokius galime perskaityti, ir dalintis jomis su likimo broliais ir seserimis iš besivystančių šalių, kurie iki šiol negalėjo gauti net ir to nedidelio skaičiaus knygų. Iš tiesų, mes manome, kad Marakešo sutartis yra svarbiausias proveržis aklų ir silpnaregių žmonių gyvenime nuo tada, kaip prieš beveik 200 metų buvo sukurtas Brailio raštas.“

Penny Hartin

Pasaulio aklųjų sąjungos generalinė direktorė

Ižanga

Kai Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (PINO) valstybės narės 2013 m. priėmė „Marakešo sutartį dėl geresnės paskelbtų kūrinių prieigos akliems, silpnaregiams ar įprasto spausdinto teksto negalintiems skaityti asmenims“, jos įsipareigojo pašalinti teises prieigos prie spausdinto teksto kliūtis, su kuriomis susiduria žmonės, turintys regos sutrikimų ar negalintys skaityti dėl kitų priežasčių, pavyzdžiui, disleksijos. Šios šalys suteikė galimybes knygų bado² problemai spręsti – pasaulyje mažiau kaip 7 proc.³ visų leidinių yra paverčiami prieinama forma, tokia kaip Brailio raštu, garsiniu formatu, padidintu šriftu, skaitmeniniu DAISY formatu ir kt.

2016 m. rugsėjo mėn., kai įsigaliojo Marakešo sutartis, šis įsipareigojimas tapo aktualiu toms šalims, kurios prisijungė prie PINO administruojamos sutarties. Tapo privaloma į nacionalinę teisę įvesti Sutartyje numatytus pakeitimus.

Nuo to laiko dauguma prie Sutarties prisijungusių ar artimiausiu metu ketinančių tai padaryti šalių užsibrėžė savo autorių teisių įstatymus suderinti su Marakešo sutartimi. Svarbiausi įstatymo pakeitimai turėtų užtikrinti, kad įprastus leidinius būtų galima pritaikyti prieinama forma ir juos išduoti įprasto spausdinto teksto negalinčiam perskaityti asmeniui arba tokius asmenis aptarnaujančiai institucijai, pvz., toje šalyje ar kitose šalyse veikiančiai bibliotekai.

Bibliotekos yra labai svarbios, kad būtų užtikrinta šios pažangios Sutarties sėkmė, o bibliotekininkai atlieka pagrindinį vaidmenį, kad Sutartis būtų įgyvendinta. Ekonominė ir socialinė nauda, įgyvendinus Sutartį, bus didžiulė, visiškai pasikeis informacinės paslaugos įprasto teksto neperskaitantiems vartotojams.

Šis vadovas – tai praktinis vadovas Lietuvos bibliotekininkams, paaiškinantis, kaip pradėti taikyti Marakešo sutartį ir kaip visapusiškai pasinaudoti joje numatytais naujomis teisėmis. Jis skirtas visų tipų ir dydžių bibliotekoms, pradedant specialiosiomis, kurios jau teikia paslaugas negalią turintiems žmonėms, ir baigiant bibliotekomis, ketinančiomis pradėti teikti tokias paslaugas.

Teresa Hackett

Bibliotekų autorių teisių programos vadovė

EIFL – Elektroninė informacija bibliotekoms

---

² „Esti globalus knygų badas. Tai didžiulė problema. Be knygų ir žurnalų žmonės yra atskirti nuo gyvenimo.“ Iš *Marakešo sutartis – padėkime nutraukti globalų knygų badą*. PINO, 2016.

³ Iš *Marakešo sutartis – padėkime nutraukti globalų knygų badą*. PINO, 2016.

Ką svarbu žinoti prieš pradėdant

- Šiame vadove pateikiami esminių principų, kuriais turi remtis kiekviena prie Marakešo sutarties prisijungusi šalis, paaiškinimai. Dokumente atsispindi konkretūs Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo pakeitimai, susiję su Marakešo sutarties integravimu į nacionalinę teisę. Tačiau šis vadovas neturėtų būti laikomas teisine konsultacija.
- 2017 m. Europos Sąjunga (ES) priėmė Marakešo direktyvą, todėl visoms ES šalims narėms keliamas reikalavimas Marakešo sutarties nuostatas integruoti į nacionalinius autorių teisių įstatymus. Direktyva taikoma veiklai, vykdomai Europos Sąjungoje, t. y. tiek ES šalyse, tiek ir tarp jų. Direktyvos tekstą visomis ES šalių narių kalbomis galima rasti čia: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2017/1564/oj>.
- ES priėmė atskirą Reglamentą, kuris taikomas veikloms, vykdomoms tarp ES šalių narių ir **trečiųjų šalių** (t. y. ES nepriklausančių šalių), prisijungusių prie Marakešo sutarties. Šis Reglamentas **tiesiogiai taikomas** visoms ES šalims narėms, todėl šame kontekste joms neprivalu keisti nacionalinių įstatymų. Taigi, norint pradėti tarpvalstybinį keitimąsi kūriniais su ne ES šalyse veikiančiais įgaliotaisiais subjektais, būtina laikytis Reglamento nuostatų. Reglamento tekstą visų ES šalių narių kalbomis galima rasti čia: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017R1563>.
- Naujos Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo nuostatos, susijusios su Marakešo sutarties įgyvendinimu, pateiktos šio vadovo priede.
- Jei jūsų biblioteka pagal nacionalinę teisę jau teikia paslaugas žmonėms, turintiems platesnį negalių spektrą (pvz., kurtumą), prisijungimas prie Marakešo sutarties neturės įtakos tolimesniam šių paslaugų teikimui⁴.
- Nors šiame vadove daugiausia dėmesio skiriama kaip Marakešo sutartis taikoma bibliotekose, kitos institucijos ir individualiai veikiantys asmenys, patenkantys į Marakešo sutarties apibrėžtį, gali naudotis Sutarties nuostatomis.
- Prireikus šis vadovas gali būti atnaujinamas⁵.

Leidimai: šis vadovas yra licencijuotas pagal „Creative Commons Attribution 4.0“ tarptautinę licenciją (CC BY 4.0), o tai reiškia, kad jūs galite laisvai kopijuoti, platinti, versti, pritaikyti ir komerciniu būdu naudoti kūrinį, jei nurodysite IFLA, WBU ir EIFL.

⁴ IFLA prieštarauja bet kokiems naujiems apribojimams, taikomiesiems kitų negalių turintiems asmenims.

⁵ <https://www.ifla.org/copyright>

Akronimai

Šiame vadove naudojami akronimai:

- o DAISY – Skaitmeninė prieinama informacinė sistema
- o EIFL – Elektroninė informacija bibliotekoms
- o IFLA – Tarptautinė bibliotekų asociacijų federacija
- o WBU – Pasaulio aklųjų sąjunga
- o PINO – Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija

Atsakomybės apribojimas

Šiame dokumente pateikta informacija nėra teisinė konsultacija. IFLA neprisiima jokios atsakomybės už jame pateiktą informaciją. Kilus abejonėms, kreipkitės į teisininkus.

Marakešo sutarties pagrindai

1. Kas yra Marakešo sutartis?

Marakešo sutartis (<http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=13169>) (versija specialiuoju formatu <https://wipolex.wipo.int/en/treaties/textdetails/14613>) yra tarptautinė sutartis, kurią 2013 m. priėmė valstybės narės, įstojusios į Pasaulinę intelektinės nuosavybės organizaciją (angl. World Intellectual Property Organization, WIPO) – specializuotą Jungtinių Tautų agentūrą. Pilnas sutarties pavadinimas yra „Marakešo sutartis dėl geresnės paskelbtų kūrinių prieigos akliems, silpnaregiams ar įprasto spausdinto teksto negalintiems skaityti asmenims“.

Tai pirmoji autorių teisių sutartis, kurios pagrindą sudaro žmogaus teisių principai ir kurioje remiamasi Visuotine žmogaus teisių deklaracija ir Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija (angl. United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, UNCRPD).

2. Ko siekiama Marakešo sutartimi?

Pirmą kartą istorijoje sukurta tarptautinė teisinė sistema, leidžianti gaminti prieinamos formos kopijas ir jas platinti žmonėms, negalintiems skaityti įprasto spausdinto teksto, bei dalintis šiomis kūrinių kopijomis nepaisant valstybių sienų. Pagal Marakešo sutartį, žmonės, negalintys skaityti įprasto spausdinto teksto, yra: akli žmonės, silpnaregiai, turintys suvokimo negalią arba skaitymo sutrikimų ir tie, kurie negali sutelkti žvilgsnio, laikyti knygos rankose arba jos vartyti.

3. Kodėl buvo priimta Marakešo sutartis?

Marakešo sutartis buvo priimta siekiant pašalinti autorių teisių barjerus, kurie dėl negalios ar sutrikimo negalintiems skaityti žmonėms užkirto priegą prie spausdinto teksto kūrinių. Pasaulyje tik apie 7 proc. visų išleistų kūrinių yra paverčiami prieinamos formos kopijomis, o besivystančiose šalyse, kur gyvena 90 proc. visų pasaulio aklyjų ir silpnaregių, prieinamų leidinių skaičius nesiekia 1 procento⁶. Ši problema iš dalies kyla dėl autorių teisių įstatymais sukurtų kliūčių, kurias ir siekiama pašalinti Marakešo sutartimi.

4. Ar bibliotekos dalyvavo kuriant Marakešo sutartį?

Taip⁷. Pasaulio aklyjų sąjunga (WBU) sutarties projektą pateikė PINO valstybėms narėms. IFLA ir su ja bendradarbiaujančios bibliotekos tvirtai palaikė PINO daugiau nei penkerius metus vykusiose derybose ir dalyvavo diplomatinėje konferencijoje Marakeše, kurioje Sutartis buvo priimta. Atskiros vyriausybės kreipėsi į savo šalies aklyjų ir silpnaregių organizacijas, į bibliotekų asociacijas, prašydamos patarimų ir komentarų.

---

⁶ Iš Marakešo sutartį pristatančio bukletu „Padėkime pasaulyje išgyvendinti knygų badą“. PINO, 2016.

⁷ Pirmąją Sutarties redakciją parengė Pasaulio aklyjų sąjunga (WBU), kuri derybų metu buvo pakeista. PINO valstybės narės Brazilija, Ekvadoras ir Paragvajus pasiūlė sutartį apsvarstyti PINO organizacijoje.

Dabar bibliotekininkai daug dirba, kad užtikrintų kuo didesnę Sutarties teikiamą naudą ir kad bibliotekos visapusiškai atliktų savo vaidmenį, padėdamos įveikti knygų badą, kurį kenčia žmonės, negalintys skaityti įprasto spausdinto teksto.

5. Kokios šalys prisijungė prie Marakešo sutarties?

Jei norite sužinoti, kokios šalys yra prisijungusios prie Marakešo sutarties, apsilankykite PINO interneto svetainėje https://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=843.

Europos Sąjunga (ES) prisijungė prie Marakešo sutarties, todėl visos ES šalys narės iki 2018 metų spalio mėnesio turėjo įtraukti jos nuostatas į savo nacionalinius įstatymus. Vis dėlto, kai buvo rengiamas šis vadovas, dar ne visos šalys narės tai buvo padariusios.

Tačiau Lietuva į nacionalinius įstatymus Marakešo sutarties nuostatas integravo. Svarbūs apibrėžimai pateikiami Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 2 straipsnio 15, 33 ir 39 dalyse, o esminės nuostatos išdėstytos 25 straipsnyje. Šios nuostatos pateikiamos vadovo priede. Be to, Lietuvoje tiesiogiai galioja Reglamentas dėl Marakešo sutarties įgyvendinimo ES.

6. Kam naudinga Marakešo sutartis?

Sutartis gali būti naudinga bet kuriam įprasto spausdinto teksto negalinčiam perskaityti asmeniui.⁸

Žmonės negali skaityti įprasto spausdinto teksto dėl regėjimo negalios, pvz., aklumo ar silpnaregystės; raidos sutrikimų ar patiriamų mokymosi sunkumų (pvz., disleksijos ir autizmo spektro sutrikimo); arba fizinės negalios (pvz., Parkinsono ligos ar paralyžiaus).

Negalia nebūtinai turi būti nuolatinė⁹. Pavyzdžiui, laikinai apakę asmenys gali naudotis Sutarties teikiamais privalumais tol, kol regos sutrikimas išlieka.

Marakešo sutartis netaikoma kitiems neįgaliesiems, pavyzdžiui, kurtiesiems (nors jie gali būti įtraukti į nacionalinį autorių teisių įstatymą). Kurčneregiai patenka tarp tų, kurie gali naudotis Marakešo sutarties teikiamais privalumais.

---

⁸ Asmens, negalinčio skaityti įprasto teksto („Neįgaliojo naudos gavėjo“), apibrėžtis pateikta LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 2 straipsnio 33 dalyje.

⁹ WBU Guide, p. 32.

Bibliotekos ir Marakešo sutartis

7. Kaip Marakešo sutartis prisideda prie bibliotekų paslaugų plėtros?

Marakešo sutartis sudaro sąlygas patobulinti bibliotekų paslaugas, skirtas žmonėms, negalintiems skaityti įprasto spausdinto teksto, šiais būdais:

- a. Pašalindama teisinę kliūtis, trukdančias gaminti ir dalintis prieinamos formos kopijomis, ir leisdama iškart padidinti šių leidinių fondą bibliotekoje.
- b. Leisdama taupyti laiko, finansinius ir žmogiškuosius išteklius sutelkdama juos šalies, regiono ar kitos teritorijos viduje. Skirtingose šalyse veikiančios bibliotekos gali tarpusavyje koordinuoti kūrinių prieinamos formos kopijų gamybą, dėl to sumažėja darbo dubliavimas, kai ta pati knyga skirtingose šalyse pritaikoma prieinama forma keletą kartų.

8. Ar mano biblioteka gali teikti paslaugas pagal Marakešo sutartį?

Bet kuri biblioteka ar kita ne pelno siekianti organizacija, aptarnaudama asmenis, kurie dėl negalios negali skaityti įprasto spausdinto teksto, turi teisę pasinaudoti Sutartimi¹⁰.

9. Ar mano biblioteka privalo teikti paslaugas pagal Marakešo sutartį?

Marakešo sutartis suteikia teisę gaminti, teikti, importuoti ir eksportuoti prieinamos formos kopijas, tačiau tai nėra prievolė. Kitaip tariant, Sutartimi leidžiama vykdyti veiklą, kuri be leidimo yra draudžiama.

10. Ką bibliotekos gali daryti pagal Marakešo sutartį?

Biblioteka gali išduoti prieinamos formos kopiją negalinčiam skaityti įprasto spausdinto teksto asmeniui, gyvenančiam Lietuvoje ar bet kurioje kitoje ES šalyje narėje¹¹.

Biblioteka prieinamos formos kopiją gali išduoti kitai bibliotekai ar kitai institucijai, esančiai Lietuvoje arba kitoje prie Marakešo sutarties¹² prisijungusioje šalyje. Lygiai taip pat biblioteka gali gauti prieinamos formos kopiją iš kitos bibliotekos ar kitos institucijos, esančios Lietuvoje ar kitoje prie Marakešo sutarties prisijungusioje šalyje.

Biblioteka gali pagaminti kūrinių prieinamos formos kopiją¹³.

---

¹⁰ „Įgaliotojo subjekto“ apibrėžtis pateikta LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 2 straipsnio 15 dalyje.

¹¹ LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 25 straipsnio 2 dalis. Marakešo sutartyje aiškiai nurodyta, kad įgaliotasis subjektas gali pateikti kūrinių kopiją asmeniui, pavyzdžiui, globėjui, veikiančiam negalinčio skaityti įprasto teksto asmens vardu. Nors Lietuvos įstatyme tokie globėjai nepamėnėti, 25 straipsnio 2 dalis išdėstyta gana plačiai, kad būtų galima suprasti, jog prieinamos formos kopiją galima išduoti globėjui.

¹² LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 25 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad yra leidžiama prieinamos formos kopijas siųsti kitos ES šalies narės įgaliotajam subjektui ir jas iš jo gauti. ES Marakešo sutarties reglamentas taip pat leidžia sąveikauti su įgaliotaisiais subjektais iš valstybių, ratifikavusių Marakešo sutartį.

¹³ Reikia manyti, kad biblioteka gali saugoti prieinamos formos kopiją, sukurtą aptarnaujant kitus naudos gavėjus.

11. Kokius kūrinius apima Marakešo sutartis?

Apima tekstinius kūrinius ir kito pobūdžio ženklų, įskaitant natas, kūrinius, pvz., knygas, elektronines knygas, garsines knygas, laikraščius, žurnalus ir muzikos partitūras, taip pat susijusias iliustracijas ir vaizdus¹⁴.

Sutartis taikoma ne tik jau išleistiems, bet ir kitais būdais padarytiems viešai prieinamais kūriniams, pvz., skaitmeninėse talpyklose esančiai medžiagai ir serveriuose prieš publikavimą skelbiamiems kūriniams (angl. pre-print).

Audiovizualiniai kūriniai, pvz., filmai, nepatenka į Sutarties aprėptį, nors audiovizualiniuose kūriniuose esanti tekstinė medžiaga, pvz., mokymuisi skirti multimedijos DVD, į ją patenka.

12. Kas yra prieinama forma?

Prieinama forma yra bet kuri forma, leidžianti negalinčiam skaityti įprasto spausdinto teksto asmeniui skaityti taip pat patogiai, kaip ir skaitančiam įprastai¹⁵. Tipiški tokių formų pavyzdžiai yra Brailio raštas, padidintas šriftas ir garsinės knygos; taip pat skaitmeniniai formatai, pvz., tik garsinės DAISY formato knygos (DAISY – skaitmeninė prieinama informacinė sistema), viso teksto DAISY knygos (paryškintas tekstas sinchronizuojamas su sintezatoriaus arba diktorius įskaitytu teksto įrašu), EPUB3 (e. knygos formatas su prieinamumą užtikrinančiomis funkcijomis) ir LKF (šis formatas dažniausiai vartojamas rusakalbėse šalyse).

Be to, tam tikri įprasta forma pateikti dokumentai, pvz., „Word“ arba PDF, taip pat gali būti lengvai paverčiami prieinama forma.

13. Kaip bibliotekos keičiasi prieinamos formos kopijomis?

Nėra vienos visiems tinkamos procedūros, kaip keistis prieinamos formos kopijomis tarp bibliotekų. Keitimosi eiga priklausys nuo kūrinio formos, nuo to, koku būdu asmuo pageidauja kūrinių gauti, jo pageidavimų kūriniams dažnumo ir esamos tokių paslaugų teikimo infrastruktūros.

Pavyzdžiui, gali būti naudojamos tarpbibliotekinio dokumentų pristatymo sistemos arba kita saugi skaitmeninė mainų platforma.

Keitimosi mechanizmai turėtų būti paprasti ir aiškūs, ypač, jei skatinama keistis tarptautiniu mastu. Pavyzdžiui, internetinės platformos, tokios kaip „Dropbox“ (<https://www.dropbox.com/login>), gali būti naudojamos bendrinant nuorodas į išteklius bibliotekose.

Aptarnavimo prieinamos formos kopijomis pavyzdžių pateikiama 15 punkte.

---

¹⁴ LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 25 straipsnio 2 dalyje pateiktas išsamus sąrašas kūrinių ar kitų objektų, kuriems taikomi Marakešo sutartyje nurodyti autorių teisių apribojimai.

¹⁵ LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme vartojamas terminas „prieinamos formos kopija“ apibrėžtas 2 straipsnio 39 dalyje.

14. Ar mano biblioteka turi vesti apskaitą?

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 25 straipsnio 4 dalies 3 punkte nurodyta, kad įgaliotasis subjektas turi fiksuoti pagamintas ir išduotas kūrinių prieinamos formos kopijas. Be to, jis privalo viešai paskelbti informaciją, kaip vykdo savo pareigą užtikrinti, kad a) prieinamos formos kopijos būtų platinamos tik žmonėms, negalintiems skaityti įprasto spausdinto teksto, arba kitiems įgaliotiesiems subjektams; b) imasi atitinkamų veiksmų atgrasyti nuo neteisėto prieinamos formos kopijų atgaminimo ar platinimo.

Be to, 25 straipsnio 4 dalies 5 punktas numato, kad įgaliotasis subjektas privalo leisti susipažinti su a) informacija, kokias prieinamos formos kopijas ir formas jis turi; b) įgaliotųjų subjektų, su kuriais jis keitėsi prieinamos formos kopijomis, pavadinimais ir kontaktiniais duomenimis.

Savo apimtimi šių dokumentų apskaita neturėtų labai skirtis nuo kitų jūsų paslaugų apskaitos darbų.

Biblioteka privalo gerbti įprasto spausdinto teksto neperskaitančių žmonių privatumą lygiai taip pat, kaip ir kitų savo skaitytojų¹⁶.

Pasikonsultavus su kitais Lietuvos įgaliotaisiais subjektais, patartina parengti aprūpinimo prieinamumo paslaugomis gaires, kuriose būtų pateikta gerosios praktikos pavyzdžių, nurodoma prieinamos formos kopijų gamybos ir platinimo tvarka bei neleistino naudojimo prevencija.

---

¹⁶ Šito reikalauja ES direktyva, bet tai neminama Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme. Vis dėlto užtikrinti įprasto spausdinto teksto neperskaitančių žmonių privatumą yra gera praktika.

Aptarnavimas prieinamos formos kopijomis

15. Kokios aptarnavimo paslaugos prieinamos formos kopijomis jau teikiamos, ar jas gali teikti mano biblioteka?

Tokias paslaugas teikia:

Lietuvoje šias paslaugas teikia Lietuvos aklųjų biblioteka (LAB) Vilniuje ir jos padaliniai Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje bei Ukmergėje. Jūsų biblioteka gali tapti LAB paslaugų punktu. (<https://www.labiblioteka.lt/>)

The Accessible Books Consortium Global Book Service palengvina keitimąsi prieinamos formos kopijomis (<https://www.accessiblebooksconsortium.org/portal/en/index.html>).

Accessible Content ePortal – jame kaupiami akademinio turinio leidiniai, skirti Kanados aukštosioms mokykloms (<https://ocul.on.ca/node/2192>).

Bookshare (<https://www.bookshare.org/cms/>).

Paslaugos tam tikrų kalbinių grupių asmenims, pvz., TifloLibros, skirta skaitantiems tekstus ispanų kalba (<http://www.tiflolibros.com.ar/>).

Hathi Trust (<https://www.hathitrust.org/accessibility>).

Internet Archive (<https://archive.org/details/librivoxaudio>).

Susisiekite su kiekviena minėta organizacija, kad apsispręstumėte, koku būdu jums įsitraukti į tokią veiklą.

16. Kaip gauti informaciją apie kitas bibliotekas, turinčias prieinamos formos kopijų?

Daugelyje šalių veikia nacionalinės specialiosios bibliotekos, aptarnaujančios žmones, negalinčius perskaityti įprasto spausdinto teksto, ir veikia ne pelno organizacijos, teikiančios paslaugas šiems asmenims. Šios bibliotekos ir organizacijos idealiai tinka keistis prieinamos formos kopijomis su jūsų biblioteka.

Surasti reikiamas bibliotekas ir su jomis susisiekti jums gali padėti IFLA Bibliotekų, teikiančių paslaugas žmonėms, negalintiems skaityti įprasto spausdinto teksto, sekcija (<https://www.ifla.org/lpd>), ir IFLA Bibliotekų, teikiančių paslaugas specialiujų poreikių turintiems žmonėms, sekcija (<https://www.ifla.org/lsn>). Jei norite rasti nacionalinių bibliotekų kontaktus, kreipkitės į IFLA Nacionalinių bibliotekų sekcijos narius (<https://www.ifla.org/national-libraries>).

PINO yra parengusi sąrašą organizacijų, kuriose galima rasti prieinamos formos kopijų, tinkamų žmonėms, negalintiems skaityti įprasto spausdinto teksto. Į šį sąrašą įtrauktos bibliotekos ir komerciniai paslaugų teikėjai iš viso pasaulio (<https://www.accessiblebooksconsortium.org/sources/en/>).

Kiti naudingi tokios informacijos šaltiniai yra bibliotekų asociacijos, bibliotekų konsorciškai, universitetai (kai kurie iš jų teikia paslaugas neįgaliesiems), neįgaliųjų organizacijos, įskaitant Pasaulio aklyjų sąjungą (<http://www.worldblindunion.org/English/Pages/default.aspx>) bei Tarptautinę disleksijos asociaciją (<https://dyslexiaida.org/>) ir šių organizacijų narius.

17. Ką bibliotekos turi daryti, kad apie jų turimas prieinamos formos kopijas sužinotų kitos bibliotekos?

Sukurti pasaulinę prieinamos formos leidinių biblioteką buvo pagrindinis Marakešo sutarties šalininkų siekis. Todėl labai svarbu, kad prieinamos formos kopijas atrastų kitos pasaulio bibliotekos.

Efektyviausias būdas tai padaryti – į katalogo bibliografinį įrašą įtraukti konkrečius metaduomenis, pvz., formato tipą, versiją / kodą, failo dydį ir t. t., kaip to reikalauja tarptautiniai katalogavimo standartai.

Taip pat rekomenduojama, kad bibliotekos dalyvautų bet kurioje informacijos ar katalogų mainų sistemoje, veikiančioje jų vietos jurisdikcijoje. Jei tokios nėra, būtų naudinga ją sukurti.

18. Ar mano biblioteka gali imti mokesį už aptarnimą prieinamos formos kopijomis?

Norėdama pasinaudoti Marakešo sutartimi, biblioteka prieinamos formos kopijų paslaugą turi teikti nesiekdama pelno. Kai to reikia, biblioteka gali susigrąžinti gamybos ir (arba) platinimo išlaidas.

19. Ar bibliotekos turi mokėti autorinį atlyginimą?

Marakešo sutartis leidžia valstybėms nuspręsti, ar autorių teisių turėtojams turėtų būti mokama už prieinamos formos kopijos pagaminimą¹⁷. Lietuvos įstatymas nereikalauja, kad autorinis atlygis būtų mokamas. Iš to galima daryti išvadą, kad Lietuvoje bibliotekos neprivalo mokėti autoriams už prieinamos formos kopijų pagaminimą.

20. Kai kurios šalys įvedė „komercinio prieinamumo“ patikrą. O kaip Lietuva?

Lietuvoje neprivaloma tikrinti, ar galima įsigyti prieinamos formos kopiją. ES direktyvoje aiškiai išdėstyta, kad „Šalims narėms neturi būti leidžiama kelti papildomų reikalavimų, susijusių su šio apribojimo taikymu, tokių kaip išankstinis tikrinimas, ar nėra galimybės komerciškai įsigyti kūrinių prieinamos formos kopijų, išskyrus tuos reikalavimus, kurie išdėstyti šioje direktyvoje“.

---

¹⁷ IFLA prieštarauja, kad būtų mokamas autorinis atlyginimas už kitokių formatų kūrinius.

Darbas su prieinamos formos kopijomis

21. Neprieinama forma išleistas kūrinys užrakintas skaitmeniniu užraktu. Ar galiu jį pašalinti?

Pagal Marakešo sutartį, šalys privalo užtikrinti, kad skaitmeniniai užraktai netrukdytų įprasto spausdinto teksto negalintiems perskaityti asmenims naudotis knyga ar gauti prie jos prieigą. Remiantis Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 75 straipsnio 1 dalimi, įgaliojamam subjektui turi būti suteiktos reikiamos priemonės, kad jis galėtų pasinaudoti savo teisėmis.

22. Elektroninių išteklių licencija bibliotekai neleidžia kūrinio kopijuoti arba platinti. Ką daryti?

Remiantis ES direktyva bei Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 25 straipsnio 3 dalimi, sutartys, trukdančios atlikti Marakešo sutartyje numatytus veiksmus, negalioja. Taigi Lietuvoje esanti biblioteka gali nepaisyti licencijos sąlygų, draudžiančių kurti ir platinti prieinamos formos kopijas.

Papildoma literatūra

Prieinamos formos kopijų kūrimas

23. Kur rasti informacijos apie dokumentų prieinamos formos kopijų kūrimą?

Apie tai, kaip kurti dokumentų prieinamos formos kopijas, Bookshare sukūrė naudingą vadovą, žr. <https://benetech.org/about/resources/>

DAISY konsorciumas parengė informaciją apie kūrimo ir gamybos priemones <https://daisy.org/info-help/guidance-training/>

Kiti Marakešo sutarties vadovai

24. Ar yra kitų Marakešo sutarčiai išaiškinti skirtų vadovų?

Taip, EIFL organizacija sukūrė vadovą, skirtą bibliotekoms konsultuoti:

<https://www.eifl.net/resources/marrakesh-treaty-eifl-guide-libraries-english>

Lietuvos aklųjų biblioteka yra išleidusi šį vadovą lietuvių kalba

<https://www.labiblioteka.lt/doclib/q8xoo1t7ijwxe6qz4d7yyx7ezfdqyfbh>

Pasaulio aklųjų sąjunga sukūrė Marakešo sutarties teisinės sistemos vadovą:

<http://www.worldblindunion.org/English/our-work/our-priorities/Pages/WBU-Guide-to-the-Marrakesh-Treaty.aspx>

Jungtinių Tautų plėtros programa parengė vadovą „Mūsų teisė į žinias“ tokiomis prieinamomis formomis: elektroniniu Brailio raštu (BRF), DAISY, garsiniu (MP3):

https://www.asia-pacific.undp.org/content/rbap/en/home/library/democratic_governance/hiv_aids/our-right-to-knowledge--legal-reviews-for-the-ratification-of-th.html

Padėka

Dėkojame visiems, padėjusiems parengti *Pradėkime* vadovą:

Ingvild Aanensen

Diego Anthoons

Jonathan Band

Saskia Boets

Vincent Bonnet

Donna Bourne-Tyson

Chris Corrigan

Jim Fruchterman

Sarah Guay

Susan Haigh

Penny Hartin

Nina Kassis Adamo

Hiroshi Kawamura

Dick Kawooya

Lina Kouzi

Koen Krikhaar

Kari Kummeneje

Patricia LaCivita

Jelena Lešaja

Mike L. Marlia

Ariadna Matas

Bárbara Martin Muñoz

Denise Nicholson

Kristina Passad

Geert Ruebens

Winston Tabb

Brad Turner

Pentti Vattulainen

Lisa Wadors

Nancy Weiss

Stephen Wyber

Zhang Xuechan

Ma Yan

Kirsi Yläne

Yasmine Youssef

Sha Yunke

Priedas

LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo pakeitimai, susiję su Marakešo sutarties įgyvendinimu

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7edfb2c00aa211e9a5eaf2cd290f1944>

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUTORIŲ TEISIŲ IR GRETUTINIŲ TEISIŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1185 2, 20, 20¹, 25, 31, 32, 63, 75 STRAIPSNIŲ IR 3 PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

2018 m. gruodžio 20 d. Nr. XIII-1840

Vilnius

1 straipsnis. 2 straipsnio pakeitimas

1. Papildyti 2 straipsnį nauja 15 dalimi:

„15. **Įgaliotasis subjektas** – juridinis asmuo ar kitas subjektas, kuris valstybės įgaliotas nesiekiant pelno teikti neįgaliesiems naudos gavėjams švietimo, mokymo, adaptuoto skaitymo ar susipažinimo su informacija paslaugas. Įgaliotasis subjektas taip pat gali būti viešoji įstaiga arba kitą juridinio asmens teisinę formą turinti ne pelno organizacija, kuriai šių paslaugų teikimas yra viena iš pagrindinių jos veiklos sričių, institucinių įsipareigojimų ar dalis jos viešojo intereso uždavinių (pvz., bet kokio tipo biblioteka, švietimo įstaiga, kita ne pelno organizacija).“

2. Buvusias 2 straipsnio 15–31 dalis laikyti atitinkamai 16–32 dalimis.

3. Papildyti 2 straipsnį nauja 33 dalimi:

„33. **Neįgalusis naudos gavėjas** – aklasis; asmuo, dėl regėjimo sutrikimo, kurio neįmanoma sumažinti, nepajėgiantis skaityti spausdintų kūrinių iš esmės taip, kaip tokio sutrikimo neturintys asmenys; asmuo, dėl suvokimo negalios ar skaitymo sutrikimų nepajėgiantis skaityti spausdintų kūrinių iš esmės taip, kaip tokios negalios ar sutrikimų neturintys asmenys; asmuo, dėl fizinės negalios nepajėgiantis laikyti ar vartyti leidinio arba sutelkti žvilgsnio ar judinti akių taip, kad galėtų skaityti.“

4. Buvusias 2 straipsnio 32–36 dalis laikyti atitinkamai 34–38 dalimis.

5. Papildyti 2 straipsnį nauja 39 dalimi:

„39. **Prieinamos formos kopija** – alternatyviu būdu ar forma pateikta kūrinių ar kito objekto kopija, suteikianti galimybę neįgaliajam naudos gavėjui susipažinti su kūriniu ar kitu objektu taip, kaip su juo susipažintų negalios neturintis asmuo, bet nepažeidžianti kūrinių ar kito objekto vientisumo.“

6. Buvusias 2 straipsnio 37–43 dalis laikyti atitinkamai 40–46 dalimis.

2 straipsnis. 20 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 20 straipsnio 7 dalies 2 punktą ir jį išdėstyti taip:

„2) kai tuščios laikmenos ir įrenginiai yra įsigyti neįgaliųjų reikmėms;“.

3 straipsnis. 20¹ straipsnio pakeitimas

Pakeisti 20¹ straipsnio 6 dalies 2 punktą ir jį išdėstyti taip:

„2) kai reprografijos įrenginiai yra įsigyti neįgaliųjų reikmėms;“.

4 straipsnis. 25 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 25 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„25 straipsnis. Kūrinių ar kitų objektų panaudojimas neįgaliesiems skirtais būdais:

1. Be kūrinio autoriaus ar kito šio kūrinio autorių teisių subjekto leidimo ir be autorinio atlyginimo, tačiau nurodžius, jeigu tai įmanoma, naudojamą šaltinį ir autoriaus vardą, leidžiama nekomerciniais tikslais, teisėtai išleista ar viešai paskelbtą kūrinių atgaminti, išleisti, adaptuoti ir viešai skelbti, įskaitant padarymą viešai prieinamu kompiuterių tinklais (internete), jeigu tuo kūriniu galės naudotis ir prieigą prie jo turės tik neįgalieji, kiek tai pateisinama konkrečia negalia, išskyrus atvejus, kai tie kūriniai buvo specialiai sukurti šiam tikslui.

2. Lietuvos Respublikoje įsteigtiems įgaliotiesiems subjektams leidžiama šio straipsnio 1 dalyje nustatyto apribojimo tikslais atgaminti kūrinius ar kitus objektus padarant prieinamos formos kopijas ir viešai jas skelbti, įskaitant padarymą viešai prieinamomis kompiuterių tinklais (internete), platinti ir teikti panaudai neįgaliesiems naudos gavėjams ar kitiems įgaliotiesiems subjektams visose Europos Sąjungos valstybėse narėse. Lietuvos Respublikoje esantys neįgalieji naudos gavėjai ir įgaliotieji subjektai gali gauti prieinamos formos kopijas kūrinius iš bet kurioje Europos Sąjungos valstybėje narėje įsisteigusio įgaliotojo subjekto. Siekiant tikslo, nurodytą šioje dalyje, įgaliotajam subjektui leidžiama atgaminti šių kūrinių ar kitų objektų prieinamos formos kopijas – knygų, žurnalų, laikraščių, periodinių leidinių ar kito pobūdžio rašto, ženklų, įskaitant natas, formos kūrinių ir susijusių iliustracijų bet kokioje laikmenoje, įskaitant garso formą (pvz., garso knygos) ir skaitmeninę formą.

3. Sutartys, trukdančios atlikti šio straipsnio 2 dalyje nurodytus veiksmus, negalioja.

4. Įgaliotasis subjektas, įsisteigęs Lietuvos Respublikoje ir užsiimantis šio straipsnio 2 dalyje nurodyta veikla, laikydamasis galiojančių asmens duomenų tvarkymo taisyklių, turi:

1) užtikrinti prieinamos formos kopijų platinimą, viešą paskelbimą ar prieigą prie jų tik neįgaliesiems naudos gavėjams ar kitiems įgaliotiesiems subjektams;

2) imtis tinkamų priemonių atgrasyti nuo prieinamos formos kopijų atgaminimo, platinimo, viešo paskelbimo ar jų padarymo viešai prieinamų neturint tam leidimo;

3) kruopščiai tvarkyti kūrinius ar kitus objektus ir jų prieinamos formos kopijas, fiksuojant tvarkomąjį darbą (duomenų rinkimą, įrašymą, rūšiavimą, saugojimą ir kita);

4) savo interneto svetainėje ar kitais viešą prieigą užtikrinančiais būdais skelbti ir atnaujinti informaciją apie šios dalies 1, 2 ir 3 punktuose numatytų išsipareigojimų vykdymą;

5) neįgaliųjų naudos gavėjų, kitų įgaliotųjų subjektų ar teisių turėtojų prašymu pateikti informaciją, kokias prieinamos formos kopijas ir formas jis turi, taip pat įgaliotųjų subjektų, su kuriais jis keitėsi prieinamos formos kopijomis, pavadinimus ir kontaktinius duomenis.

5. Vyriausybės įgaliota institucija savo interneto svetainėje viešai skelbia Lietuvos Respublikoje įsisteigusių įgaliotųjų subjektų, užsiimančių šio straipsnio 2 dalyje numatyta veikla, sąrašus. Šią informaciją Vyriausybės įgaliota institucija taip pat teikia Europos Komisijai – viešam skelbimui centriniame informaciniame punkte.

6. Vyriausybės įgaliota institucija nustato tvarką, numatančią keitimąsi kūrinių ar kitų objektų prieinamos formos kopijomis aklų, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turinčių asmenų labai pagal Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentą (ES) 2017/1563.“

5 straipsnis. 31 straipsnio pakeitimas

Papildyti 31 straipsnio 1 dalį 4 punktu:

„4) nekomerciniais tikslais naudojama taip, kaip nurodyta šio Įstatymo 25 straipsnio 2 dalyje.“

6 straipsnis. 32 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 32 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Teisėtas duomenų bazės ar jos kopijos naudotojas be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo turi teisę atlikti šio Įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje nurodytus veiksmus, jeigu šie veiksmai reikalingi tam, kad teisėtas duomenų bazės naudotojas galėtų sužinoti duomenų bazės turinį ir juo tinkamai naudotis. Šio Įstatymo 25 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais nekomerciniais tikslais teisėtas duomenų bazės ar jos kopijos naudotojas be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo turi teisę atlikti šio Įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 1, 5 ir 8 punktuose nurodytus veiksmus.“

7 straipsnis. 63 straipsnio pakeitimas

Papildyti 63 straipsnio 1 dalį 4 punktu:

„4) duomenų bazė perkeliama ir naudojama nekomerciniais tikslais šio Įstatymo 25 straipsnio 2 dalyje numatytos išimties atveju.“

8 straipsnis. 75 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 75 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Kai autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių subjektų taikomos techninės apsaugos priemonės šių teisių naudotojams trukdo pasinaudoti autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių apribojimais, numatytais šio Įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje, 20¹ straipsnio 1 dalyje, 22 straipsnio 1 dalies 1 punkte, 25 straipsnyje, 27 straipsnyje, 29 straipsnio 1 dalies 2 punkte, 58 straipsnio 1 dalies 4, 5, 7, 8, 9 punktuose ir 2 dalyje ir 63 straipsnio 1 dalyje, teisių naudotojams turi būti sudarytos sąlygos ar suteiktos tinkamos priemonės (pvz., dekodavimo prietaisai ir kitos), leidžiančios pasinaudoti teisėtai prieinamais autorių teisių, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektais tiek, kad teisių naudotojai turėtų nekomercinės naudos iš jų interesais numatytų autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių apribojimų.“

9 straipsnis. Įstatymo 3 priedo pakeitimas

1. Papildyti Įstatymo 3 priedą 12 punktu:

„12. 2017 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1564 dėl aklų, regos sutrikimų ar kitų spausdinto teksto skaitymo negalių turinčių asmenų labai leidžiamų tam tikrų būdų naudoti tam tikrus autorių teisių ir gretutinių teisių saugomus kūrinius ir kitus objektus, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informaciniame visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL 2017 L 242, p. 6).“

2. Papildyti Įstatymo 3 priedą 13 punktu:

„13. 2017 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1563 dėl Sąjungos ir trečiųjų šalių tarpvalstybinio keitimosi autorių ir gretutinių teisių saugomų tam tikrų kūrinių ir kitų objektų prieinamos formos kopijomis aklų, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turinčių asmenų labui (OL 2017 L 242, p. 1).“

10 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas

1. Šis Įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja nuo 2019 m. sausio 1 d.
2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija iki 2018 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentė
Dalia Grybauskaitė

